בס״ד יום חמישי א׳ כסלו תשע״ז 1.12.16

פרשת תולדות

הפרשה מתחילה בפסוק: ״ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק ״ (כ״ה, י״ט)
מדוע הכפילות ? ברור שאם כתוב שיצחק בנו של אברהם אזי שאברהם הוליד את יצחק ?
חז״ל מספרים לנו שלפי שהיו ליצני הדור אומרים ששרה נתעברה מאבימלך (שכן כשנולד יצחק שרה הייתה בת 90 ואברהם היה בן 100 ועד אז שרה לא נתעברה.) לכן הקב״ה צר קלסתר פניו של יצחק שיהיה דומה לשל אברהם והעידו כולם ש״אברהם הוליד את יצחק״ - זו משמעות הכפילות.

הריונה של רבקה

״ויתרוצצו הבנים בקרבה... **ותלך לדרוש את ד׳** ויאמר ד׳ לה **שני גויים בבטנך ושני לאומים ממעיך ייפרדו ולאום מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר**״ (כ״ה, כ״ב – כ״ג).
מדוע רבקה הולכת לדרוש את ד׳ ? רבקה מרגישה שיש משהו מוזר בהריונה, ואינה מבינה את פשר ההתרוצצות בקרבה. הקב״ה מגלה בנבואה לרבקה שאין זה הריון רגיל. יש לרבקה בבטנה שני עמים, שתי מלכויות שייפרדו ממנה ושהמבוגר (עשיו) יעבוד את הצעיר (יעקב), וזו הסיבה ל״התרוצצות״ שהיא מרגישה. ״ההתרוצצות״ מדגישה את הקוטביות בין העמים כבר מבטן. הראשון יצא אדמוני וקראו לו עשיו. חז״ל מסבירים שכיוון שנולד עם הרבה שערות כמו מישהו מבוגר, נקרא עשיו -מלשון עשוי /גמור. השני יצא כשידו אוחזת בעקב עשיו ולכן נקרא שמו יעקב. הניגוד ביניהם לא הורגש בחריפות כל עוד היו ילדים קטנים, אך כשגדלו התאומים החל להתברר ההבדל ביניהם. האחד קלט את המסר של בית אברהם והשני דחה אותו. ״ויגדלו הנערים, ויהי עשיו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אוהלים״ (כ״ה, כ״ז).
על רקע סיפור נזיד העדשים נבין טוב יותר את אישיותו של עשיו: ״ויזד יעקוב נזיד, ויבא עשיו מהשדה והוא עייף ויאמר עשיו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה כי **עייף אנוכי** ... ויאמר יעקב מכרה כיום את בכורתך לי ויאמר עשיו הנה אנוכי הולך למות ולמה זה לי בכורה . וימכור את בכורתו... ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשיו את הבכורה״ (כ״ה, כ״ט – ל״ד).
עשיו בסה״כ נער צעיר, מדוע הוא כ״כ עייף ורוצה למות?
ננסה לעמוד על דמותו של עשיו ולהבין מה מקור העייפות. עשיו היה איש חומרי המנותק מחיי הרוח והנשמה. כל שעניין אותו היה סיפוק יצרים המצמיח תועלת מיידית. הוא אינו מבין את התועלת בבכורה וכדי לספק את רעבונו המיידי, הוא מוכן למכור את הבכורה ליעקב בעבור נזיד עדשים! עשיו אינו קורא לתבשיל בשמו אלא על פי צבעו (אדום). הוא אינו מסתכל על האיכות אלא מביט לחיצוניות. אין לו זמן לבדוק, הוא צריך לספק יצרים באופן מיידי. גם דרך אכילתו מצביעה על אישיותו החומרית. הוא מבקש מיעקב ״הלעיטני נא״. פעולת ההלעטה מתייחסת לבעלי חיים. כמו כן מצוין בפסוק: ״ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה״. עשיו לא עוצר לרגע בין פעולה לפעולה: אוכל, שותה, קם והולך ולבסוף בז לבכורה.
התורה מלמדת אותנו שהתנהגות חומרית, המנותקת מחיי רוח, הבזה לערכים ומתמקדת בסיפוק יצרים מיידי כמו זו של עשיו, גורמת לעייפות.

״ויאהב יצחק את עשיו כי ציד בפיו ורבקה אוהבת את יעקב ״ (בראשית כ״ג, כ״ח) – מדוע יצחק אהב דווקא את עשיו ורבקה את יעקב? הרש״ר הירש מסביר שבכח המשיכה של הניגודים נוכל להבין את אהבת יצחק לעשיו ואת אהבת רבקה ליעקב. יצחק שהתרחק מהמולת העולם והיה ״עולה תמימה״ יתכן שאהב את אופיו הנועז של עשיו, כנגדו רבקה שגדלה בחרן במשפחה חומרית מאוד, ראתה ביעקב את הדמות השלימה המנוגדת לחינוך ולערכים שראתה בבית אביה.

אנטישמיות

"ויזרע יצחק בארץ ההיא ... ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאוד. ויקנאו אותו פלישתים. וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלישתים וימלאום עפר. ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאוד" (כ"ו, י"ג- ט"ז).

יצחק נודד לגרר (דרומית לב"ש) בעקבות הרעב שהיה בארץ, ומצליח להפריח את השממה. הצלחתו מעוררת את קנאת הפלישתים. הקנאה הופכת לשנאה חסרת הגיון עד כדי הרס עצמי. הפלישתים סותמים את כל בארות המים שחפר יצחק בתקופת הרעב. כלומר הם מוכנים למות ולא ליהנות מהמים בבארות בזמן רעב, רק משום שמי שחפר אותם הוא יהודי. השנאה מתגברת עד לגירושו של יצחק מהארץ- "לך מעימנו ". יצחק עובר לבאר- שבע וגם שם מצליח להפריח את השממה. בינתיים יורד לאבימלך ולפלישתים "האסימון". הם מבינים ששגו על שגירשו את יצחק. פתאום חסרים להם המים שרק יצחק הצליח למצוא. ואז הם מחפשים להתקרב שוב ליצחק ורוצים לכרות איתו ברית. בפרשה זו התורה מספרת לנו על תופעת האנטישמיות שתחזור על עצמה עוד הרבה פעמים בהיסטוריה שלנו כעם ועל מעמדנו האמיתי בקרב האומות והיחס הדו ערכי כלפינו בכל הדורות. מאז לא השתנה דבר !

"תרגיל הברכות"

לקראת סוף הפרשה מתואר "תרגיל הברכות" של רבקה. כדי לזכות בברכות יצחק, רבקה מלבישה את בגדי עשיו ליעקב , מכינה מטעמים ליצחק ומצווה על יעקב שיגיש ליצחק את האוכל.

מדוע עשתה זאת רבקה ? היכן היושר וההגינות של רבקה?לכאורה רבקה עשתה מעשה שלא יעשה. היא קידמה בעורמה את "הקריירה" של בנה האהוב על חשבון בנה הבכור, ודחפה אותו למעשה "רמאות". כיצד יתכן? מה ההיגיון מאחורי יוזמה זו ? האם לא חששה שלא יהיו לברכות אלו כל תוקף אם יתברר שהושגו במרמה ? הרי התרמית תתגלה מיד כשעשיו יחזור מהציד ? מה רצתה להשיג בתרגיל הברכות שיזמה ?

לפני שננסה לענות נשאל עוד 2 שאלות מתבקשות:

-כאשר רבקה ראתה שיצחק הולך לברך את עשיו במקום את יעקב היא פונה ליעקב באופן הבא: "ועתה בני שמע בקולי לאשר אני **מצווה** אותך" (כ"ז,ח') **מדוע פתאום רבקה מצווה את יעקב?! מדוע לא ביקשה/דיברה? הרי זו אמא שלו?**

-כאשר יעקב מעלה חשש שהתרמית תתגלה, רבקה אומרת לו: " עלי קיללתך בני" (כ"ז,י"ג) – **איזו סוג של נחמה היא זו, שאמא אומרת לבן שלה שהיא תקולל במקומו?**

-לאחר שעשיו מגלה את התרגיל של יעקב בלקיחת הברכות הוא מתכנן להורגו. כשנודע לרבקה (בנבואה) על כוונתו של עשיו, היא רוצה לשלוח את יעקב לאחיה לבן שישהה שם עד יעבור זעם. כדי לגייס את יצחק לנושא היא מספרת ליצחק על חששה מפני בנות חת שיעקב יתפתה אליהן. יצחק קורא ליעקב ומצווה אותו ללכת לארם ולקחת משם אישה. **מדוע רבקה לא מספרת ליצחק שעשיו רוצה להרוג את יעקב ולכן עליו לברוח לחרן? הרי זו הסיבה האמיתית לשליחתו לחרן ולא מציאת אישה? מה בדיוק הסיפור עם ההתנהגות המוזרה לכאורה של רבקה?**

בתחילת הפרשה התורה מספרת לנו פרט מאוד חשוב שאם נשים לב אליו נבין את המהלך כולו ואת התנהגותה המוזרה לכאורה של רבקה.הקב"ה מגלה בנבואה לרבקה בתחילת הריונה ש"שני גויים בבטנך ושני לאומים ממעיך ייפרדו...ורב (עשיו), יעבוד צעיר (יעקב)" –כלומר הקב"ה מגלה מראש **רק לרבקה** כבר בתחילת ההריון שהצעיר(יעקב) הוא ממשיך הדרך והמבוגר יותר(עשיו) יהיה כפוף לו. רבקה שומרת סוד זה עימה במשך 60 שנה ולא מגלה אותו לאף אחד אפי' לא ליצחק (אם הקב"ה לא גילה ליצחק כנראה יש סיבה לכך ובודאי שרבקה לא תגלה לו). כשרבקה ראתה שיצחק הולך לברך את עשיו שיהיה ממשיך הדרך במקום יעקב, ברור לה שהיא חייבת

להתערב כדי שהנבואה שקיבלה מהקב״ה תתקיים. זאת הסיבה שרבקה לא מבקשת מיעקב אלא מצווה אותו שכן היא לא פונה ליעקב בסמכות של אמא שמבקשת אלא כנביאה שמצווה את דבר האלוקים. מסיבה זו היא גם אומרת ליעקב ״עלי קיללתך בני״ שכן רק לה נאמר זאת בנבואה, וזה היה רצון ד׳ לכן זה מה שעשתה באסרטיביות וללא חששות. מאותה סיבה רבקה לא סיפרה ליצחק שעשיו רוצה להרוג את יעקב – שכן מה היא תגיד ליצחק שקיבלה זאת בנבואה? הרי אם הקב״ה היה רוצה היה מגלה זאת ישירות ליצחק! רבקה גם מאוד נזהרה בכבודו של יצחק ולא רצתה לצער אותו שהיא נתנבאה והוא לא בעניין זה.

שבת שלום וחודש טוב,